

הצעות למערכי שיעור לפסח- חטיבת ביניים וחטיבה עליונה

את חג הפסח ניתן לכנות בשמות שונים. לפניכם נושאי שיעור שיכולים להתאים להוראת היבטים תיאורטיים ומעשיים במחול אודות החג ומאפייניו. בגלילה למטה ראו הרחבה.

חג החירות מבטא את גאולת ישראל מעבדות לחירות:

1. מרים הנביאה שרקדה לאחר חציית ים סוף

חג הפסח לזכר הפסיחה שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים בעת מכת הבכורות:

1. אחד מי יודע

2. חד גדיא

חג האביב. נהוג בו גם טקס העומר המציין את תחילת עונת הקציר. בפסח מחליפים את ברכת הגשם בברכת הטל:

1. פולחן האביב

2. טקס העומר

בעמודים הבאים נציע פעילויות בנושאים אלו.

מרים הנביאה

מידע: בניגוד להגדה של פסח, המדרש היהודי מספר על חלקה המשמעותי של מרים הנביאה ביציאת מצרים. למרים הנביאה, אחותו הגדולה של משה, היה חלק משמעותי וחשוב במסעם של בני ישראל ממצרים לעבר הארץ המובטחת. מעשיה אלה מזכים אותה, בחלק מהמסורות, למקום של כבוד בשולחן הסדר. רגע אחרי שבני ישראל עוברים את הים וחוצים אל הצד השני מתאר המקרא את מרים הנביאה לוקחת את התוף שלה ומתחילה לחולל ולרקוד:

וּתְקַח מְרִים הַנְּבִיאָה אֶחָוֶת אֶהֱרֹן אֶת־הַתֶּף בְּיָדָהּ וַתֵּצֵאן בְּלִי־הַנָּשִׂים אֶחָרִיָּה בְּתַפִּים וּבְמַחְלֵת [שמות ט"ו, פסוק כ'].

הצעה לפעילות בשיעורי התיאוריה:

1. צפייה בשיעור מוקלט על [צעדי מחול עברי קדום](#) - נשים רוקדות

הצעה לפעילות בשיעורי המחול המעשי:

מרים הנביאה לקחה תוף ויצאה במחול וכולם נענו אחריה. היא הייתה יזמית, מנהיגה, פמיניסטית ומחוללת שינוי. בריקודה ביטאה את השמחה הגדולה לקראת שינוי גדול שיחול בעם ישראל. חווית הנבואה יוצאה ממעמקים בריקוד אקסטטי.

- פעילות תנועתית כאשר איבר אחד מוביל את שאר חלקי הגוף
- תרגיל בתנועה של שאלה- תשובה. בפסוק כ"א בספר שמות נכתב: "וַתַּעַן לָהֶם, מְרִים... " גם גברים נכחו באירוע והתרחש כמו שיח בשאלה ותשובה.

אחד מי יודע

מידע: מזמור מתוך ההגדה של פסח. הקטע התנועתי נוצר ע"י אוהד נהרין עבור להקת בת שבע למופע "קיר" (1990) והועלה שוב ביצירה "אנאפאזה" (1993). את העיבוד המוזיקאלי יצר אבי בללי ללהקת נקמת הטרקטור. לצפייה [לחצו כאן](#)

הצעה לפעילות בשיעורי התיאוריה:

1. צפייה בסרטון הריקוד ובראיון עם אבי בללי [על הקשר בין המוזיקה למחול ביצירה](#). המזמור המסמל משפחתיות, מסורת ואחדות, מקבל תפנית והופך לקטע מוסיקלי בועט וקשוח שמתפתח באינטנסיביות ככל שמתקדם הקטע- מדוע לדעתכם נבחר עיבוד כזה?
2. האזנה [על היצירה בפודקאסט 'חיות מחול'](#) - מה התחדש לכם אודות היצירה?
3. החל מ"עשרה מי יודע" מתפשטים הרקדנים מבגדיהם למעט רקדן אחד. נדמה כי מהלך ההתפשטות יוצר תחושה של מעבר מסדר לכאוס והפעולה עשויה לייצג התפשטות ערכית מערכי החברה הקודמת. בשנתיים הראשונות ליצירה הרקדנים לבשו בגדי "צבר" קיבוצי ולאחר מכן הוחלפו הבגדים לבגדי גברי המגזר החרדי. - מדוע? לקריאה נוספת [מלחמת תרבות בשל צנזור להקת המחול בת שבע](#).

הצעה לפעילות בשיעורי המחול המעשי:

1. אחד הקשרים הבולטים ביצירה "אחד מי יודע" הלקוח מההגדה של פסח הוא מבנה הצטברות (accumulation), התוספות וחדרתיות. בהתאם לשיר כל הלהקה מבצעת בטקס חזרתי את התנועות יחדיו, למעט רקדן אחד שניטח לקרקע בסיום כל בית ומדגיש את המתח בין היחיד אל הכלל- התנסות בבניית קטע תנועתי המבוסס על עקרון זה.
2. המרכיב החזותי בו הרקדנים יושבים בגורן על כיסאות זהים והקהל כמשלים איתם את מעגל ההסבה לשולחן החג- תרגיל תנועתי של מראה.

[מידע ופעילות נוספת מתוך הכוורת](#)

חד גדיא

מידע: פיוט זה לשנו בארמית והוא מושר בסיום ליל הסדר. בשיר עקרון של צבירה, מדי בית נוספת התרחשות נוספת למה שסופר בבית הקודם. צורת השרשת הזאת, סוגלה לעולם המחשבה היהודי תוך הדגשת הרעיון שיש דין ויש דיין. לצפייה בחד גדיא מתוך היצירה כמהין (2013) בביצוע להקת קולבן דאנס [לחצו כאן](#)

הצעה לפעילות בשיעורי התיאוריה:

1. ניתן לצפות [בראיון עם אמיר קולבן](#) על הקשר בין תיאוריה ליצירותיו
2. לצפות בקטע מתוך היצירה ולדון בשימוש בעקרון ההתווספות הן של השיר ושל הריקוד.

הצעה לפעילות בשיעורי המחול המעשי:

1. ליצור ריקוד בהתאם לעקרון ההתווספות.
2. לבחור עיבוד של הקטע המוזיקאלי לשיר זה וליצור ריקוד בהתאם אליו.

פולחן האביב

מידע: יצירת מחול זו נוצרה לראשונה בשנת 1909 ע"י וסלב ניז'ינסקי עבור הבלט רוס. המוזיקה הולחנה ע"י המלחין איגור סטרווינסקי בעקבות מחקר של האנתרופולוג החובב אריק רוריך אשר פגש במסעותיו במזרח רוסיה עדויות על פולחן קדום שערכו שבטי האזור הסלביים עם ראשית האביב. היצירה זכתה לגרסאות ריקוד רבות בעלות פרשנויות ומסרים מגוונים. להרחבה ראו [מקראה לתולדות המחול תשע"ד](#) במרחב הפדגוגי.

הצעה לפעילות בשיעורי התיאוריה:

1. צפייה והאזנה לשיעור אודות [רכיב הזמן ביצירה](#)
2. צפייה בשיעור מוקלט על [הבלט רוס ועל "פולחן האביב"](#) (בחלק השני של השיעור)

הצעה לפעילות בשיעורי המחול המעשי:

בחרו קטע מוזיקלי כלשהו מתוך היצירה וצרו ריקוד קצר בהשראת מוטיביים פולחניים.

טקס העומר

מידע: מנחת העומר היא מצווה שנוהגים לקיים ביום שלמחרת חג הפסח. מיום הבאת העומר מתחילה ספירת עומר המונה את הימים שבין הבאתו לחג השבועות. חג העומר הוא מנהג שחודש בקיבוץ רמת יוחנן בשנת 1946 בעקבות מנהג קציר העומר שהתקיים בבית המקדש. לאה ברגשטיין (1902-1989) חיברה את הריקודים למוזיקה של מתתיהו שלם (1904-1975). העקרונות שיצרו הנחו את יוצרי מסכתות החגים בשאר הקיבוצים.

הצעה לפעילות בשיעורי התיאוריה:

1. צפייה [בקטע ארכיוני מתוך חג העומר בקיבוץ רמת יוחנן](#).
2. קריאת כתבה מאת רות אשל אודות [הטקס וריקודיו שהפכו להיות נכס צאן ברזל בתרבות ריקודי העם של ישראל](#).

הצעה לפעילות בשיעורי המחול המעשי:

1. התנסות בלמידה וביצוע של ריקודי עם שחברו על ידי לאה ברגשטיין:
[הן ירחון](#)
[שה וגדי](#)
[רב ברכות](#)
2. חיבור ריקוד עכשווי בהשראת יצירותיה העממיות של ברגשטיין.